

GIÁO TRÌNH KINH TẾ CHẤT THẢI

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

GS. TS. NGUYỄN ĐÌNH HƯƠNG (Chủ biên)

Giáo trình
KINH TẾ CHẤT THẢI

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Lời giới thiệu

Một trong những mục tiêu thiên niên kỷ được các nước nhất trí, thông qua tại Hội nghị thượng đỉnh Liên hiệp quốc – tháng 9/2000 là bảo đảm phát triển bền vững trên cơ sở bảo vệ môi trường. Để có thể bảo vệ được môi trường, tất cả các nước trên thế giới đều quan tâm tới việc nghiên cứu và giải quyết vấn đề chất thải.

Trong công cuộc đổi mới, chuyển sang nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập kinh tế ở nước ta, bảo vệ môi trường và xử lý chất thải đang là một thách thức lớn, có ý nghĩa quan trọng đối với việc thực hiện mục tiêu phát triển bền vững của đất nước.

Ô nhiễm và khai thác quá mức các nguồn tài nguyên thiên nhiên là mối đe dọa hàng đầu đối với môi trường. Sử dụng quy trình sản xuất sạch để giảm chất thải, xử lý, tái chế và tái sử dụng chất thải có vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc giảm ô nhiễm và tiết kiệm tài nguyên.

Làm thế nào để bảo vệ được môi trường trên cơ sở giải quyết các vấn đề liên quan tới chất thải nhìn từ góc độ của các nhà kinh tế là nội dung của cuốn giáo trình "*Kinh tế chất thải*" do GS. TS. Nguyễn Đình Hương và tập thể các nhà khoa học biên soạn để đưa vào giảng dạy trong các trường Đại học.

Giáo trình Kinh tế chất thải là một trong những tác phẩm đầu tiên nghiên cứu về vấn đề chất thải dưới góc độ kinh tế ở Việt Nam ; nó có ý nghĩa thiết thực đối với việc bảo vệ môi trường vì sự nghiệp phát triển bền vững ở nước ta.

Nguyễn Khánh

LỜI NÓI ĐẦU

Kinh tế chất thải là một môn học mới, đang được các quốc gia trên thế giới quan tâm nhằm bảo vệ môi trường và phát triển bền vững. Trong quá trình Đổi mới chuyển sang nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh công nghiệp hoá và hiện đại hoá, vấn đề chất thải, ô nhiễm môi trường đang trở thành một vấn đề cấp bách, một thách thức lớn đối với sự phát triển bền vững của Việt Nam.

Cùng với nỗ lực của cộng đồng quốc tế trong việc bảo vệ môi trường, Việt Nam đã cam kết với thế giới cùng nhau hợp tác trong lĩnh vực bảo vệ môi trường để phát triển bền vững. Hiện nay, Nhà nước ta đang nỗ lực hoàn chỉnh hệ thống Luật Bảo vệ môi trường và các văn bản quy phạm pháp luật về môi trường. Nhằm đáp ứng yêu cầu thực tế trước mắt và lâu dài, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã phê duyệt chương trình môn học *Kinh tế chất thải* và thẩm định nội dung để giảng dạy trong các trường Đại học, Cao đẳng ở nước ta. *Giáo trình Kinh tế chất thải* được hoàn thành để đưa vào giảng dạy ở các trường Đại học có ý nghĩa lớn về nhận thức và hành động bảo vệ môi trường và phát triển bền vững ở nước ta.

Giáo trình gồm 3 phần, 12 chương :

Phần thứ nhất : Đại cương về kinh tế học và kinh tế môi trường (gồm 2 chương)

Phần thứ hai : Kinh tế chất thải (gồm 3 chương)

Phần thứ ba : Những vấn đề cơ bản về kinh tế chất thải và quản lý chất thải (gồm 7 chương)

Sau mỗi chương đều có liệt kê những thuật ngữ quan trọng, tóm tắt nội dung và câu hỏi ôn tập.

Giáo trình Kinh tế chất thải do nhóm giáo sư, cán bộ khoa học ở một số trường Đại học, Viện nghiên cứu biên soạn :

- GS. TS. Nguyễn Đình Hương (Chủ biên) và biên soạn các Chương 1, 2, 3, 5, 10

- PGS. TS. Đặng Kim Chi – Chương 8
- GS.TSKH. Bùi Văn Ga – Chương 6
- TS. Phạm Khôi Nguyên – Chương 12
- GS.TS. Trần Hiếu Nhuệ – Chương 7
- TS. Nguyễn Danh Sơn – Chương 4, 5
- TS. Nguyễn Thị Anh Thu – Chương 11
- GS.TS. Lâm Minh Triết, Nguyễn Xuân Trường – Chương 9

Tập thể tác giả biên soạn *Giáo trình Kinh tế chất thải* chân thành cảm ơn GS.TS. Virginia Maclaren, GS.TS. Philip Byer cùng các giáo sư khác của Trường Đại học Toronto, Đại học Waterloo - Canada, tổ chức CIDA, Ban quản lý và cán bộ văn phòng Dự án Kinh tế chất thải, Nhà xuất bản Giáo dục đã đóng góp vào quá trình biên soạn giáo trình để sớm ra mắt bạn đọc, phục vụ công tác giảng dạy và học tập ở các trường và các viện. Đặc biệt nhóm tác giả chân thành cảm ơn nguyên Phó Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Khánh đã đọc và giới thiệu cuốn sách.

Trong quá trình sử dụng *Giáo trình Kinh tế chất thải*, tùy theo mục tiêu và chương trình đào tạo mà các trường, các viện có thể lựa chọn những nội dung trong các phần cho phù hợp với đối tượng đào tạo của mình.

Kinh tế chất thải là một môn học rất mới mẻ ở nước ta và trên thế giới nên trong quá trình biên soạn không tránh khỏi thiếu sót.

Rất mong được bạn đọc góp ý để cuốn sách tiếp tục được hoàn chỉnh.

Thay mặt các tác giả
GS. TS. Nguyễn Đình Hương

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
<i>Lời giới thiệu</i>	3
<i>Lời nói đầu</i>	5
<i>Mục lục</i>	7

Phần thứ nhất

ĐẠI CƯƠNG VỀ KINH TẾ HỌC VÀ KINH TẾ MÔI TRƯỜNG	11
---	----

Chương 1

ĐẠI CƯƠNG VỀ KINH TẾ HỌC

1.1. Một số khái niệm cơ bản về kinh tế học.....	13
1.2. Thất bại của thị trường và sự cần thiết phải có sự can thiệp của Chính phủ.....	18
1.3. Tăng trưởng kinh tế và phát triển bền vững.....	24

Chương 2

ĐẠI CƯƠNG VỀ KINH TẾ MÔI TRƯỜNG

2.1. Môi trường và sự biến đổi môi trường.....	34
2.2. Một số khái niệm cơ bản về kinh tế môi trường	40
2.3. Các biện pháp quản lý chất lượng môi trường.....	51

Phần thứ hai

KINH TẾ CHẤT THẢI	61
--------------------------------	----

Chương 3

KHÁI QUÁT CHUNG VỀ CHẤT THẢI VÀ KINH TẾ CHẤT THẢI

3.1. Định nghĩa chất thải và các khái niệm cơ bản về kinh tế chất thải	63
3.2. Nguồn gốc phát sinh và thành phần chất thải.....	80
3.3. Thu gom vận chuyển và xử lý chất thải.....	92

1.2008

Chương 4

NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ KINH TẾ CHẤT THẢI

4.1. Phòng ngừa và giảm thiểu chất thải từ nguồn phát sinh	95
4.2. Tái sử dụng và tái chế chất thải.....	102
4.3. Loại bỏ chất thải	108
4.4. Quản lý chất thải như một đường ống sản xuất và tiêu dùng	113
4.5. Các lợi ích kinh tế và giảm thiểu ô nhiễm môi trường trong quản lý chất thải.....	114

Chương 5

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KINH TẾ CHẤT THẢI

5.1. Các phương pháp tiếp cận theo Kinh tế học	118
5.2. Phương pháp phân tích chi phí – lợi ích	126

Phần thứ ba

NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ KINH TẾ CHẤT THẢI VÀ QUẢN LÝ CHẤT THẢI.....	137
---	------------

Chương 6

KINH TẾ HỌC VỀ QUẢN LÝ CHẤT THẢI SINH HOẠT

6.1. Đặc điểm và thành phần chất thải rắn sinh hoạt	139
6.2. Phân loại, thu gom và vận chuyển chất thải rắn sinh hoạt.....	147
6.3. Tái sử dụng, tái chế chất thải rắn sinh hoạt.....	151
6.4. Xử lý chất thải rắn sinh hoạt.....	154
6.5. Chôn lấp chất thải rắn sinh hoạt	156
6.6. Quy hoạch và quản lý tổng hợp chất thải sinh hoạt ở đô thị.....	163

Chương 7

KINH TẾ HỌC VỀ QUẢN LÝ CHẤT THẢI CÔNG NGHIỆP

7.1. Đặc điểm và thành phần chất thải công nghiệp.....	166
7.2. Quản lý tổng hợp chất thải công nghiệp	168

7.3. Thương mại xanh, nhân sinh thái trong quản lý chất thải công nghiệp...	172
7.4. Phòng ngừa và hạn chế rủi ro trong quản lý chất thải công nghiệp	173
7.5. Vòng đời sản phẩm trong quản lý chất thải công nghiệp.....	176
7.6. Kiểm toán chất thải công nghiệp	179
7.7. Quy hoạch và quản lý tổng hợp chất thải công nghiệp	183

Chương 8

KINH TẾ HỌC VỀ QUẢN LÝ CHẤT THẢI CÓ NGUỒN GỐC KHÁC

8.1. Chất thải rắn nông nghiệp	188
8.2. Chất thải rắn làng nghề	202
8.3. Chất thải rắn thương mại, dịch vụ	213

Chương 9

KINH TẾ HỌC VỀ QUẢN LÝ CHẤT THẢI NGUY HẠI

9.1. Khái niệm, phân loại và đặc điểm nguy hại	223
9.2. Giám sát, kiểm soát chất thải nguy hại.....	229
9.3. Phòng ngừa hạn chế rủi ro từ chất thải nguy hại	239
9.4. Những vấn đề kinh tế liên quan đến quản lý chất thải nguy hại	244

Chương 10

CÁC CÔNG CỤ TRONG QUẢN LÝ CHẤT THẢI

10.1. Công cụ pháp luật trong quản lý chất thải	260
10.2. Các công cụ kinh tế trong quản lý chất thải	269
10.3. Giáo dục được coi là công cụ để quản lý chất thải.....	284

Chương 11

KINH TẾ CHẤT THẢI CÓ SỰ THAM GIA CỦA CỘNG ĐỒNG

11.1. Vai trò của cộng đồng với kinh tế chất thải	289
11.2. Giáo dục cộng đồng về kinh tế chất thải	303
11.3. Truyền thông cộng đồng về kinh tế chất thải	306

Chương 12

CHÍNH SÁCH QUẢN LÝ CHẤT THẢI TRÊN THẾ GIỚI VÀ Ở VIỆT NAM

12.1. Kinh nghiệm quản lý chất thải trên thế giới	317
12.2. Chiến lược và các chính sách quản lý chất thải ở Việt Nam	321
<i>Tài liệu tham khảo</i>	342